

RUDOLF SUȚU

Iașii de odinioară

(Ediție revăzută)

Prefață, postfață, ediție îngrijită,
selecția textelor și note de Radu Negrescu-Suțu,
nepotul de fiică al autorului

CORINT

Redactare: Antonia Kacso

Tehnoredactare computerizată: Lorena Ionică

Design copertă: Dan Mihalache

Ilustrație copertă: *Teatrul Național din Iași, inaugurat la
1 Decembrie 1896*

Ilustrații: din Arhivele lui Radu Negrescu-Suțu

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin
GRUPULUI EDITORIAL CORINT.

ISBN 978-606-8623-84-9

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SUȚU, RUDOLF

Iașii de odinioară / Rudolf Suțu ; pref. de Radu
Negrescu-Suțu. - București : Corint Books, 2015

ISBN 978-606-8623-84-9

I. Negrescu-Suțu, Radu (pref.)

94(498 Iași)(0:82-32)

821.135.1-32

RUDOLF SUȚU ȘI CONTINUITATEA CULTURII

PREFAȚĂ

Cititorul de astăzi se va întreba cu siguranță cine a fost Rudolf Suțu, întrucât, în afara câtorva nostalgici ieșeni, numele nu mai este cunoscut publicului larg, familia nemaieexistând în România. Și-apoi, cum lucrarea de față nu a mai fost reeditată până acum, deci de peste nouăzeci de ani de la apariție, am socotit oportun a reaminti aici câteva date spre aducere aminte sau spre o mai bună cunoaștere a autorului.

Familia Suțu este originară din Souli, în Epir, unde purta inițial numele de Dracu (Drakos), datorită unui *armatolos*, sau *klepht*, un comandant militar care, în revoltele contra turcilor din 1578–1585, se lupta „ca un diavol”, scoțând tot felul de strigăte războinice, care de care mai groaznice, pentru a-și înfricoșa adversarii. Drakos era o mare familie, înrudită îndeaproape cu familiile Dragais, Drakotsis, Drivastini sau Drakysis, din care descindea mama ultimului împărat al Bizanțului, Constantin al XI-lea Paleolog Dragases.

O ramură a familiei Suțu trăia însă cu un veac înainte la Constantinopol, de unde a fugit în momentul măcelului din 1453 înapoi în Epir, pentru ca ulterior să revină,

readusă, nu se știe dacă de bunăvoie sau cu forța, împreună cu alte șaptesprezece familii nobile grecești precum Rosetti, Mavrocordat, Vlasto și altele, de Mehmet al II-lea Fatih, adică Cuceritorul, care le-a acordat imunități, scutiri de taxe și alte privilegii.

Deși foarte tânăr, neavând decât douăzeci și unu de ani în momentul cuceririi Constantinopolului, Mehmet al II-lea avea înțelepciunea marilor cuceritori. Astfel, una dintre primele măsuri luate a fost să restaureze puterea Bisericii, acordând Patriarhului Ecumenic, bineînțeles în schimbul unei taxe de protecție, deplină putere asupra populației grecești. În jurul acestui înalt demnitar religios s-a format un fel de Curte, alcătuită din grecii fanarioți, denumiți astfel după numele unui cartier al orașului, Fanar, unde elita familiilor grecești își stabilise reședința, și care au devenit cu timpul puterea politică dominantă în comunitatea greacă din Imperiul Otoman. Importanța Patriarhului nu era deloc neglijabilă printre creștini, deoarece otomanii îi considerau pe toți ortodocșii Imperiului ca aparținând unei singure entități, fără deosebire de naționalitate, și astfel Patriarhul grec a devenit conducătorul religios și administrativ al tuturor fostelor patriarhii independente de până atunci.

La un moment dat, familia Dracu din Constantinopol și-a schimbat numele în Suțu. Doi autori greci, Stamatidis și Scarlat Vizantis, consideră că numele de Suțu derivă de la o funcție pe care aceștia o obținuseră, devenită ereditară și care le-a permis să facă avere: *souiltzes* sau *soutzides*, care erau niște ingineri specializați în instalații hidraulice. Obținând monopolul aprovizionării cu apă a Seraiului, apoi a întregului oraș, cu cele patru sute de fântâni (trei sute pentru musulmani și o sută pentru creștini), apoi al irigației câmpurilor, familia a devenit bogată

și a investit în comerț, cumpărând monopolul aprovizionării Seraiului cu lapte și produse lactate. Athanase Ypsilanti, care nu-i simpatiza pe Suțești, a găsit o explicație etimologică legată de *soutzis*, adică lăptar, funcție pe care i-o atribuie lui Diamantakis Dracu-Suțu.

Alt istoric, un contemporan de data aceasta, Socratis Liakos, consideră toate aceste explicații eronate și inventate de adversarii Suțuleștilor, întrucât după el numele derivă din *siuddziá*, care în limba turcă este sinonim cu „curaj”. Și remarcă de asemeni că în niciun caz fiica lui Alexandru Mavrocordat Exaporitul, Alteță Illustrisimă și Prinț al Sfântului Imperiu, nu ar fi acceptat să-și mărite fata după un lăptar sau fiu de lăptar, Constantin Dracu-Suțu, fiul lui Diamantakis.

Familiile grecești ambițioase, profitând de ignoranța și barbaria turcilor, cărora religia le interzicea învățarea altor limbi, ajung să ocupe cele mai importante funcții în administrația Imperiului, culminând cu cele de Mare Logofăt al Patriarhiei, de Mare Dragoman al Flotei (un fel de Subsecretar de Stat pentru Marină) și Mare Dragoman al Sublimei Porți (un fel de Cancelar al Imperiului Otoman).

Cu timpul, acești fanarioți, rămași creștini ortodocși, deci care nu se convertiseră la Islam, devin inspiratorii politicii externe a Imperiului, pe care ajung chiar să o dirijeze cu subtilitate, ceea ce era foarte periculos în caz de nereușită, atrăgând nu doar confiscarea averii și dizgrația, dar în mod frecvent executarea acestor nenorociți ambițioși. Capetele cădeau foarte repede pe vremea aceea și, cu rare excepții, nimeni nu rămânea mult timp în post.

Aceste funcții fiind extrem de rentabile, beneficiind după 1666 de veniturile insulei Mikonos, dar și de scutiri vamale sau de impozite (dragomanii fiind în paralel și oameni de afaceri în toată Europa), uneori de privilegiul

de a fi membru al Divanului, de a se prezenta singur în fața Sultanului sau de a nu fi judecat decât de Marele Vizir, care de obicei era protectorul său, o altă afacere rentabilă, nu numai pentru vizir, sau dreptul de a numi, după 1727, pe Dragomanul Arsenalului, aceste funcții deci, în majoritatea cazurilor, constituiau o trambulină către o funcție și mai înaltă, dar și mai riscantă, cea de voievod hegemon al Moldovei sau al Țării Românești.

Drăculeștii, întrucât toți principii Suțu au fost întotdeauna desemnați sub numele de Dracu în Decretele Imperiale otomane, nutreau și ei această ambiție, nici mai mult nici mai puțin decât alții. Au fost în familie trei domnitori, care au domnit în vreo zece rânduri, când într-un principat, când într-altul.

Dar grecii nu au fost primii dragomani ai Imperiului, însă ei au știut să-i înlăture pe evrei și pe ceilalți, și să se impună. De la Panayotis Nicousios-Mamoná, începând cu anul 1661, și până la ultimul dragoman grec, Stavrakı Aristarki, ucis în 1821, deci timp de o sută șaizeci de ani, cele mai importante familii fanariote s-au perindat în aceste înalte funcții. Mulți au devenit apoi domnitori în principate, printre care trei Suțulești, Mihail, Alexandru și Mihalache cel Tânăr, dar și mulți și-au pierdut capul, precum alți doi Suțulești, Neculai, tatăl lui Alecu Vodă, și Alexandru, fiul lui Mihail Vodă cel Bătrân.

Aceeași soartă, când surâzătoare, când potrivnică, i-a așteptat și pe ceilalți Mari Dragomani care s-au succedat, greci sau români, numiți Mavrocordat, Ghika, Callimah, Caragea, Racoviță, Ipsilanti, Moruzi, Ralli sau Argyropoulo.

Reputația domnitorilor fanarioți nu a fost întotdeauna excelentă, întrucât nefiind domni pământeni, erau conștienți de caracterul efemer al domniei lor, cu

toată omnipotența puterii, aproape fără limite, pe perioada mandatului. În orice moment puteau fi însă revocați, înlocuiți cu un alt pretendent care intrigase mai bine și oferise mai mult, sau, și mai rău, puteau fi executați, așa cum s-a întâmplat cu Grigorie Ghika, cu Alexandru Ipsilanti, Constantin Hangerliu sau Neculai Mavrogheni și poate și cu Alexandru Callimah.

Principii fanarioți erau în general născuți și crescuți la Constantinopol și căsătoriți cu domnițe tot fanariote, pe criterii de alianțe între cele unsprezece puternice familii grecești și românești din Fanar care aveau ambiții voievodale. Însă, odată ajunși în scaunul principatelor, aceștia au căutat să-și căsătorească copiii cu români, pentru a se înrudi cu vechile familii boierești de la noi, pe vremea aceea încă foarte bogate și puternice, și pentru a putea deveni proprietari funciari, lucru care le era refuzat ca străini. Având o viziune de viitor, principii fanarioți nu se gândeau numai la ziua de azi, care era nesigură, ci o pregăteau deja pe cea de mâine, a generațiilor viitoare. Copiii copiilor lor au devenit astfel boieri români. Însă domnii fanarioți erau greci și domneau într-o țară străină, pentru care nu puteau nutri aceleași sentimente ca pentru patria lor elenă, domnia însemnând pentru ei doar îndeplinirea unor funcții de înalți demnitari, de bei ai Imperiului Otoman.

Ei bine, în aceste condiții, timpul trebuia rentabilizat la maximum, pentru a-și pune familia la adăpost sau a se pregăti pentru a căpăta o viitoare domnie, căci principii fanarioți aveau o viziune largă. Dar acest sistem, care încă mai funcționează în Balcani, de a vinde funcțiile celui care oferă mai mult, nu l-au inventat fanarioții. Ei l-au preluat din mers și, neputându-l schimba, au căutat să-l fructifice în favoarea lor. Corupția era însă

instituționalizată în cadrul Imperiului și cel care-și cum-păra tronul, odată ajuns în funcție făcea la fel, vânzând la rândul său funcții mai mici supușilor săi, care făceau același lucru la rândul lor, acestea fiind moravurile epocii. Domnitorul Moldovei plătea un alt peșcheș pentru a fi mutat la București, unde era mai rentabil, pe când cel al Țării Românești plătea același peșcheș pentru a nu fi mutat la Iași!

Moravurile acestea erau atât de înrădăcinate la noi, încât, chiar și după sfârșitul domniilor fanariote, domnii pământeni nu s-au evidențiat prin abolirea lor. Dar principii fanarioți au fost și generoși și au înzestrat Principatele dunărene, din caseta lor personală, cu apeducte și fântâni, biserici și spitale, orfelinate, coduri de legi, școli grecești și românești care au format viitoarele elite ale țării, să nu uităm aceasta. Constantin Mavrocordat a limitat zilele de muncă ale țăranilor la douăzeci și patru pe lună, a abolit în 1746 și 1749 iobăgia, „rumânia”, cum i se spunea, în Principate, chiar dacă, lipsiți de pământ, țăranii continuau să depindă de boierii pe ale căror pământuri trăiau, dar cel mai important aport al acestei lungi perioade (o sută zece ani în Moldova și o sută cincisprezece în Țara Românească), prin faptul că domnitorii fanarioți domneau în ambele țări, a fost că au contribuit la o apropiere instituțională a celor două Principate, facilitând astfel viitoarea unire din 1859.

Domnitorii fanarioți nu au fost însă cu toții la fel, unii au aplicat o fiscalitate excesivă, iar alții nu, dar, acestea fiind moravurile generalizate ale epocii în cadrul Imperiului Otoman, nu se putea face altceva în țară străină. Am convingerea că dacă otomanii ar fi decis să facă această experiență în sens invers, să zicem, punând domnitori români în Grecia (sau în Bulgaria, sau în Serbia),

situația nu ar fi fost mult prea diferită. Boierii Bălșești, Bălăceni, Băleni, Dudești, Filipești, Obedeni, Stroici sau Văcărești nu ar fi putut face altceva. Ei ar fi cumpărat tronul cu tot atât de multe pungi de galbeni împrumutate de la alte familii sau de la cămătari, de la zarafii Imperiului, pe care ar fi trebuit să le înapoieze în termen, folosind aceleași metode, căci timpul trecea repede și dobânda creștea vertiginos. Și nu cred că boierii români, care nu puteau nutri vreun sentiment pentru țara în care ar fi ajuns să domnească pentru că tronul fusese scos la mezat, s-ar fi războit cu acest Imperiu care era un colos, pentru a obține independența Eladei. Principii fanarioți au fost la fel de patrioți față de Grecia lor cât au fost domnitorii noștri la ei acasă. În țară străină, multipli factori fac ca situația să fie diferită.

Străbunicul lui Rudolf Suțu, Alexandru Vodă, reușise o performanță diplomatică, aceea de a fi în bune relații cu toate imperiile vecine, cărora le solicitase protecția. Spun „performanță”, pentru că pe vremea aceea alianțele marilor puteri se schimbau neîncetat, în funcție de interese. Napoleon se aliașe cu rușii contra austriecilor, după care a trebuit să se alieze cu turcii împotriva rușilor, ca să nu mai vorbim de alianța rușilor cu turcii, în urma campaniei lui Bonaparte în Egipt. Suțu, pentru a-și asigura stabilitatea domniei, reuși performanța de a fi în bune relații cu toate aceste imperii care nu erau deloc în bune relații între ele! În acest climat, când toate aceste puteri îl hărțuiau cu tot felul de interese contradictorii, iar rivalii săi de la Țarigrad îl săpau pentru a-i lua tronul, doar prudența, înțelepciunea, averea și relațiile îl puteau ajuta să se mențină. Atunci când Sultanul îl numi pe tronul Țării Românești, în 1818, Poarta dădu și un Regulament, faimosul *Canun-namé*, care stipula că de acum înainte

domnitorii Principatelor nu mai pot fi aleși decât din familiile lui Alecu Vodă Suțu, lui Mihail Suțu, nepotul său, domnitorul Moldovei, lui Scarlat Callimah, cumnatul său, și din familia beizadelei Constantin Moruzi, cu care Vodă tocmai își logodise o fiică, Principatele devenind deci pentru el un fel de afacere familială. În plus, Regulamentul oferea acestor patru familii și exclusivitatea funcțiilor de Mare Dragoman al Flotei și al Porții! Spirit echitabil și prevăzător, Alexandru Vodă Suțu oferea chiar o despăgubire celorlalte familii fanariote, înlăturate de acum încolo de la domnie.

Suțu reușise acolo unde Constantin Ipsilanti eșuase. Acesta oferise opt milioane ambasadurilor Rusiei și Marii Britanii, pentru ca Poarta să-l numească domnitor pe viață, cu dreptul ca descendenții săi să poată moșteni acest titlu, și nu reușise. Acest *Canun-namé*, opera meditațiilor lui Vodă, nu avea însă nicio valoare, întrucât Poarta putea decide oricând să nu-l mai respecte, dar străbunicul lui Rudolf Suțu poate credea. A urmat peste trei ani Revoluția elenă și Poarta a realizat că nu mai poate avea încredere în greci, înlocuindu-i cu domni pământeni.

Dar înaintea fanarioților sistemul era același, doar domnii nu erau greci, ci români, însă tronul se dobândea adeseori tot cu multe pungi de galbeni și în momentul investiturii erau și aceștia umiliți precum fanarioții, trebuind să sărute papucul Sultanului. Cu diferența că, fiind români, unii se mai războiau cu turcii, lucru care nu-i putea preocupa pe domnii fanarioți.

Alecu Vodă nu a avut încredere în reușita Eteriei și de aceea, fără a fi fost un trădător, a fost precaut, gândindu-se la consecințe. Fiind totuși un grec patriot, care trăia ca toți ceilalți fanarioți în nostalgia Bizanțului de altădată, a ajutat Mișcarea din caseta sa personală, însă pe ascuns.

Tot pe ascuns a ajutat-o și Doamna Eufrosina, soția sa, fiica lui Alexandru Vodă Callimah, aprovizionând-o cu arme. Intuiția lui Vodă nu a dat greș, însă el nu a mai apucat să aibă confirmarea, murind înainte, nu otrăvit de eteriști, cum s-a spus, și nici de nepotul său, Mihail Suțu, domnitorul Moldovei, ci de boală prost tratată.

Fanarioții au avut dintotdeauna o poziție foarte delicată, fiind prost văzuți și priviți cu neîncredere și de turci și de greci. Bineînțeles că, fiind patrioți, s-au pus în slujba nației elene, iar cel care a renunțat la tron în momentul izbucnirii Eteriei, punând la dispoziția Mișcării imensa sa avere și cea a soției, Doamna Ruxandra, fiica lui Ioan Vodă Caragea, a fost Mihalache Vodă Suțu cel Tânăr, care a devenit ulterior din domnitor ministru, fiind astăzi considerat în Grecia un simbol al acestei lupte eroice! Întorși în Elada, grecii fanarioți nu au fost prea bine primiți de cei care rămăseseră pe loc, cam cum s-a întâmplat și cu exilul românesc după 1989. O nouă elită, cea a palikarilor, a înlocuit în inima poporului pe cea a fanarioților, care nu erau nici ei mai puțin viteji, dar aveau dezavantajul că nu mâncaseră salam cu soia, cum s-ar spune. Palikarii însă, un fel de haiduci, fiind de origine modestă, erau mai aproape de popor, deși nu se sfiau să-și jefuiască chiar și compatrioții atunci când nu găseau turci de jefuit. Numele unor Kolokotronis, Karaiskakis, Androutsos, Diakos, Gheorghios Drakos, înrudit cu Suțeștii, Papaphlessas, Makriyannis sau Kanaris sunt și astăzi în inima grecilor, admirați pentru patriotismul și faptele lor de vitejie legendare, precum și unele femei aprige ca Laskarina Bouboulina sau Manto Mavrogheni, strănepoata domnitorului omorât de turci.

Am ales, spre a ilustra cât mai sugestiv această perioadă, câteva pagini scrise în 1820 de Marie-Louis de Martin du

Tyrac, conte de Marcellus, secretarul Ambasadei Franței la Constantinopol între 1815 și 1820, și publicate mai târziu la Paris, în 1834, sub titlul de *Souvenirs de l'Orient*:

...Nu-mi pot desprinde gândurile de acel banchet fatal la care am asistat la Prințul Callimah, fost Domnitor al Moldovei (Scarlat Alexandru Callimah, n. n.). Porțile grecești care, datorită temerilor și moravurilor orientale sunt aproape întotdeauna închise europenilor, s-au deschis pentru mine. Era aproape de piatra pe care Medeea își prepara otrăvurile, în marele palat așezat în fața Bosforului, situat în fața strâmtorii și a frumoasei văi a Tokatului, ca și muntele Gigantului. Se celebra nunta frumoasei prințese Ralû Callimah cu un Hatman moldav (domnița Ralû Scarlat Callimah, căsătorită în 1818 cu Constantin Bogdan Palladi, n. n.). Eram șaiszeci de convivi în jurul unei mese opulente. Episcopii de Cezareea și Efes, prinții și prințesele Moruzi, Suțu, numeroasa familie a Callimahilor, Spătari, Postelnici, în fine, Patriarhul Grigorie, care tocmai terminase oficierea căsătoriei. Deodată, o salvă de tun a unui vas francez din apele Terapiei răsună în Bosfor, acolo unde doar artileria turcă avea dreptul de a face gălăgie. Drapelul alb, pe care-l vedeam de la fereastră, fluturând pe palatul ambasadei, coborî și se ridică de trei ori, în chip de răspuns. Ne priveam mirați; am fost întrebat de ce aceste onoruri neobișnuite. Nu știam ce să spun, dar deodată a fost introdus un ienicer. Împodobit cu casca sa de ceremonie, lungă și din fetru, a înaintat spre mine cu gravitate, îmi înmână un bilet scris de ambasador și, în picioare, sprijinit de bastonul său alb, îmi așteptă ordinele. Scrisoarea mă înștiința că se născuse un fiu al nefericitului duce de Berri, pentru a perpetua rasa antică și legitimă a regilor noștri. Am tradus în grecește marea veste, imediat am fost înconjurat, bucuria se citea pe toate figurile, fiecare voia să citească fericita scrisoare. Prinții își

înălțau paharele pentru a bea în sănătatea augustului copil, tânăra mireasă zâmbea fericită de bunul augur al anunțului nașterii unui fiu în timpul banchetului de nuntă. „Onoare și glorie Franței! — îmi strigă Patriarhul Grigore, cu o voce de stentor — Iată pacea lumii asigurată!” (...) Peste doar șase luni, această voce avea să se stingă. Prinții vor cădea pradă sabiei sau ștreangului. Prințesele, încărcate de diamante și flori, vor fugi, văduve și cerșetoare, în țări străine, fiicele lor, cele mai frumoase și mai tinere, vor fi vândute ca sclave, episcopii decapitați, Patriarhul Grigorie spânzurat! (...) Mai târziu, torentul revoluțiilor, care are atâta sânge în valuri, nu-l va scuti nici pe ienicerul mesager, martorul neașteptat al bucuriilor noastre. (...) Curând, de asemenea, și prințul care venise pe lume înconjurat de atâtea speranțe și urări, acest fiu al Sfântului Ludovic și al lui Henric al IV-lea, va fi, cu toată tinerețea și inocența sa, alungat din regatul său, surghiunit din patria sa, amenințat cu moartea ca un odios dușman. În sfârșit, eu însumi, atins de aceste răsturnări de destine, am rămas aproape singurul în viață dintre toți conșivii, plângând soarta lor potrivnică...

Am petrecut patru zile la București. Am fost însărcinat cu o misiune politică pe lângă Principele Alexandru Suțu, numit de puțin timp Domn al Țării Românești. Acest bătrân înțelept părea să cunoască Europa tot atât de bine ca și misterele Sublimei Porți, ca și agitațiile din interiorul Fanarului. Am mers la Curte. Am regăsit pe vecinii mei de la Bosfor și fermecătoarele cuconițe de la Constantinopol; aici ele nu mai vorbeau grecește, se bălbâiau în franceză. Am asistat la un dineu de două sute de tacâmuri în cinstea a patru căsătorii care se celebrau în aceeași zi (12 noiembrie 1820, n. n.). Fiica mai mică a Prințului domnitor (domnița Ruxandra, căsătorită cu Emanoil Argyropoulo, n. n.) strălucea printre tinerele mirese. Muzica valahă sau țiğănească, discordantă,

alterna, în timpul festinului, cu o trupă italiană nu prea grozavă; la desert, la un semnal, cele două orchestre s-au reunit, pentru a intona, într-o gălăgie infernală, urări de sănătate celor patru fericiți perechi. În același timp, arnăuții, înarmați cu pumnale, s-au năpustit spre cele două fortărețe de zahăr expuse la ambele capete ale sălii. Sute de canari și sticleți și-au luat zborul din aceste citadele unde fuseseră ascunși până atunci privirilor noastre și, fugăriți de arnăuți, lăsau să cadă asupra convivilor distihuri amoroase, scrise în limba greacă literară și vulgară, care le fuseseră legate de gât. Două luni după această sărbătoare, Principele Alexandru Suțu a murit în patul său, sfârșit destul de rar pentru un demnitar grec, și prințul Ipsilanti trecea granița: câteva scântei, pe care le-am văzut ivindu-se în umbră, aveau să incendieze Țara Românească și Grecia...

Acum, în afara celor trei domnitori fanarioți, în afară de cinci Mari Dragomani, un Mare Logofăt al Patriarhiei de la Constantinopol, Constantin Dracu, ucis de otomani, un Mare Skevophylax (un fel de ministru de Finanțe al Patriarhiei), un Mare Hartophylax etc., familia Suțu a dat numeroase personalități patriei elene, dar și României, prin urmașii fanarioților care au rămas la noi, s-au împământenit și au devenit români.

În Grecia, putem aminti pe beizadeaua Scarlat A. Suțu, general și Mareșal al Palatului, beizadeaua Ioan A. Suțu, savant plutolog, fondatorul economiei sociale elene, beizadeaua Dimitrie A. Suțu, general și comandantul Pieței în Atena, Gheorghe N. Suțu, fratele domnitorului Alexandru, zis și „Dragomanaki” („Mic Dragoman”, adică al Doilea Dragoman), talentat om de litere și muzicolog renumit al vremii, Alexandru C. Suțu, poet național și inițiator al Jocurilor Olimpice moderne împreună cu Evanghelie Zappa, Panayotis, fratele său,

poet național romantic și el, în timp ce sora lor Ecaterina a fost o distinsă literată a epocii, Dimitrie, celălalt frate, erou al Revoluției de la 1821, mort pe câmpul de onoare la Drăgășani, beizadeaua Ioan M. Suțu, diplomatul, căsătorit cu Ecaterina Obreskoff, fiica protectoarei lui Chopin, care ținea un salon foarte apreciat la Paris și Atena, Alexandru G. Suțu, filantrop elen și fiul său Alexandru A. Suțu, donatorul Pinacotecii naționale din Atena care îi poartă numele, Dimitrie Scarlat Suțu, primar al Ateinei, reales de mai multe ori, o figură legendară a luptei pentru eliberare, Alexandru D. Suțu, general și Mareșal al Palatului sub doi regi, generalul Alexandru G. Suțu, comandantul Cavaleriei grecești învingătoare în timpul Primului Război balcanic, Eufrosina I. Suțu, care ar fi putut fi regină, fiind cerută în căsătorie de regele George I al Greciei și mulți generali și miniștri pe care nu-i mai putem enumera aici.

Rigas Velestinlis, în faimosul său „Cântec de război”, îi elogiază pe Suțești alături de alte mari familii, spunând: „Suțu, Moruzi, Petraki, Scanavi, Ghika, Mavrogheni, sunt oglinzi în care te poți privi.” Iar sacrificiul tânărului erou, „nemuritorul” Dimitrie Suțu, a fost cântat într-un emoționant poem de „prietenul tuturor celor nouă Muze”, marele patriot Alexandru Rizo-Rangabe, care conchide astfel: „Murind pentru patrie, trăiești în veșnicie!”

La noi, în România, putem aminti pe beizadeaua Iorgu A. Suțu, savant legist și om de litere, sau fratele său, beizadeaua Neculai, Mare Logofăt în Moldova și primul nostru economist, apoi Costache Gr. Suțu, Mare Logofăt în Țara Românească, ctitorul Palatului Suțu din București, candidat asiduu la domnie și fratele voievodului eterist Mihail Suțu, alt frate, Neculai, Mare Logofăt și el în Țara Românească, Mihail C. Suțu, numismat

renumit în Europa vremii sale și fondatorul Palatului Suțu din Constanța, care la nouăzeci de ani mai ținea încă conferințe savante la Paris, Alexandru A. Suțu, fondatorul școlii de psihiatrie române, în a cărei clinică a decedat poetul Eminescu, Alexandru Gr. Suțu, junimistul și protectorul lui Eminescu, Rudolf Suțu, fiul său, publicistul ieșean îndrăgostit de urbea sa natală, pianista Rodica Suțu, fica sa, sau Mihail Suțu, generalul erou de la Sevastopol, mort la datorie în lupta contra bolșevicilor.

Am publicat, acum zece ani, un amplu studiu genealogic al acestei familii, pentru ca generațiile viitoare, câte vor mai fi ele, cu voia și ajutorul Domnului, să învețe să-și identifice strămoșii și să poată recunoaște trăsăturile predominante ale rasei lor. Dar familia Suțu, odată foarte numeroasă, se îndreaptă astăzi, încet dar sigur, către dispariție, la ultima generație nemaexistând decât vreo șase băieți și cam tot atâtea fete, care în mod normal își vor pierde numele prin căsătorie.

Acum, faptul că bunelul meu descindea, bineînțeles, prin femei, din Ștefan cel Mare sau din Vlad Țepeș, deci din „Dracula”, nu poate fi decât amuzant, dar nimic mai mult, întrucât mai sunt mii de persoane care pot revendica acest lucru în ziua de azi. Un studiu mi-a revelat un alt ascendent „celebru”, Ioan al VI-lea Cantacuzino, împăratul Bizanțului, trecerea făcându-se prin Mușatini. Pe linie fanariotă însă, Rudolf Suțu avea în ascendența sa și alți domnitori în afară de Alecu Vodă Suțu, cum ar fi Alexandru Callimah, Ioan Callimah, Alexandru Mavrocordat, Scarlat Ghika, Grigorie Ghika, Gheorghe Ghika, Dimitrie Mavrogheni și alții. Dar acestea nu constituie decât niște detalii genealogice, și nicidecum un merit personal. De altfel, bunelul meu era întruchiparea modestiei, evitând a face caz sau a purta vreun titlu, deși i se cuvenea.

Aceasta a fost familia lui Rudolf Suțu. Soția sa, Hélène Cazaban, absolventă a Conservatorului de Muzică din Iași, descindea dintr-o veche familie gasconă stabilită la Carcassonne în secolul al XV-lea și din care o ramură s-a stabilit în Moldova. Din partea mamei sale, ea descindea dintr-o tot atât de veche familie italiană, Ademollo (Adamolli) din Milano, din care o ramură, ca și în cazul precedent, a ajuns în Moldova, în secolul al XIX-lea. Cazabanii au dat câteva personalități lumii literare și artistice românești, precum scriitorii Alexandru și Teodor Cazaban, actorul Jules Cazaban, sculptorul Ion Irimescu, compozitoarea Mansi Barberis, regizoarea Sorana Coroamă-Stanca, muzicologul Costin Cazaban, fiul actorului, sau renumitul teatrolog Jean Cazaban.

Cât despre Ademolli, aceștia s-au remarcat în Italia prin Luigi Ademollo, pictor neoclasic renumit și om de litere rafinat, și Carlo Ademollo, nepotul său, pictor al Unificării Italiei (Risorgimento) de mare valoare, dar și în România, prin actorii Eugenia Marinescu, sora sa Clotilda Ademollo și Achille Popescu, care a fost și un cunoscut tenor. Ambele familii au venit deci cu un aport cultural deosebit, pe care au continuat să-l dezvolte în noua lor patrie.

Dar intenția noastră a fost de a vorbi aici despre continuitatea culturii în tradiția familială prin Rudolf Suțu. Antonius Verderius (Antoine Du Verdier), în lucrarea sa editată în 1588 la Lyon, *Supplementum Epitomes Bibliothecae Genserianae*, despre bibliotecile particulare din Constantinopol, menționează colecția de manuscrise a lui Ioan Suțu (1583), colecție pe care o regăsim un secol și jumătate mai târziu la Constantin Dracu-Suțu, cel din care descind toate ramurile familiei. Interesul pentru cultură era deci prezent în familie dintru început.

Apoi, acest interes continuă odată cu dragomanii, care vorbeau mai multe limbi pentru a-și putea exercita funcția. Alexandru Vodă Suțu era renumit prin numărul impresionant al limbilor pe care le stăpânea temeinic, iar majoritatea copiilor acestuia s-au evidențiat și ca oameni de litere.

Gheorghe Neculai Suțu, zis „Dragomanaki”, fratele Domnitorului Alexandru, a fost traducătorul *Păstorului fidel* de G. Guarini (1804), autorul volumelor: *Câteva poeme* (1805), *Dureri, scrieri dramatice* (1805), *Alexandru (Mavrocordat) Vodă (Firaris) inconștientul, comedie despre un neînțeles* (1785), dar a fost și muzicolog, autor al unui tratat de muzică turco-persană. Un alt frate, Mihail, călugărit cu numele de Meletie, a fost mitropolit al Bursei, în Anatolia, aportul cultural al Bisericii fiind primordial în acel timp.

Beizadeaua Neculai Alexandru Suțu, în afara tratatelor economice mult apreciate la acea vreme, a fost și un literat distins, autorul unor *Opere poetice* (1837), *Poeme și proză* (1842), *Ifigenia în Taurida* (1837), *Amintiri de călătorie și Memorii* (ediție postumă 1899), scrise într-o franceză rafinată.

Urmează beizadeaua Gheorghe Alexandru Suțu, savant legist, autorul piesei *Wilhelm Tell* (1842); beizadeaua Dimitrie Alexandru Suțu, autorul piesei *Numa Pompilius* (1842); beizadeaua Ioan Alexandru Suțu, decanul Universității din Atena, care introduce în Grecia noțiunile de „Economie socială” (sau Plutologie) și „Dimosiologie” (sau Publicologie), fondatorul Catedrei de Plutologie (1837).

Apoi, domnița Ralù Alexandru Suțu, traducătoarea *Sfaturilor unei mame către fiica sa* de Marchiza de Lambert, fondatoarea „Teatrului de societate” și a „Eforiei Teatrelor” din București (1819), interpreta principală a mai multor piese de teatru, protectoarea Artelor în Țara Românească, continuatoarea lui Ralù Caradja. Sau

Elisabeta, fiica beizadelei Scarlat Alexandru Suțu, literată renumită în Grecia.

Alexandru Grigorie Suțu, junimistul, tatăl lui Rudolf, doctor în Filosofie și în Drept, autorul *Istoriei literaturii franceze* (1887), traducătorul Cărții a IV-a a *Istoriei* lui Herodot din Halicarnas (1879), traducătorul *Cronicii grecești* a lui Nicolae Chiparissa din 1716, autorul volumelor *Cuibul cocoveicilor* (1880), *Geniul și talentul în artă* (1881), *Cei de pe urmă osândiți la moarte* (1885), *Ultimul cuvânt asupra dramei de la Queretaro* (1892), *Studiu critic asupra piesei Les Ménechmes a lui Regnard și traducerii ei moldovenești* (1892) și traducătorul *Poesiilor* lui Eminescu în franceză (ediție postumă 1911).

Ori Gheorghe Alexandru Suțu, zis „Sălbatecul”, nepotul domnitorului Mihail Suțu cel Bătrân, diplomat și om de litere, poet, scriitor, autorul *Condiciei de obiceiuri*; Alexandru Gheorghe Suțu, fiul său, președintele Academiei (Syllogos) Literare grecești; Ecaterina Constantin (Kebap) Suțu, traducătoarea *Dialogurilor lui Phocion* de abatele Gabriel Mably (1819), a pieselor *Merope* și *Brutus* de Voltaire (1820), a pieselor *Filip* și *Oreste* de Vittorio Alfieri (1820) și, bineînțeles, Alexandru și Panayotis, frații Ecaterinei, poeții naționali romantici greci, mult prea prolifici pentru a le putea enumera aici imensa operă.

Era firesc ca Rudolf Suțu să fie continuatorul tradiției culturale a familiei sale. Născut în Iași la 27 iulie 1880, ca fiu al profesorului Alexandru Grigorie Suțu și al Luciei Miclescu, descendenta unei vechi familii moldovenești, urmează studiile universitare la Facultatea de Litere a Universității ieșene, avându-l ca profesor pe istoricul A. D. Xenopol. După absolvire, a fost un timp asistent la Facultatea de Litere, însă s-a orientat repede spre activitatea de ziarist și publicist. A fost directorul cotidianului